

Hej ModelBane Piger!

Her er en fin mulighed
for at vise, at vi piger
også kan være med,
når det gælder
modeller til banen.

Der er brug for
modelbyggere fra hele
landet til Projekt
Modelbane.

Vi piger skal da også
være med.

Læs mere inde i bladet

Netblad nr. 20 vinter 2006.

Forslag til modulstandarder til spor 0.....	2
Projekt Modeljernbane	3
Eksempler fra hele landet.	4
Deltagelse i projektet:.....	5
I gang som modelbygger.....	5
At bygge husmodeller til museum.....	6
Jernbane	7
Industri	8
Jüngers Mekaniske Etablissement	11
De små ting ved åen	11
Bålsted	11
Figurer.....	13
Brændestabel.....	13
Fiskestænger m.m.	14
Hjemmesiden.....	14
Interesselisten	14
Byggetegninger til huse m.m. fra arkiver.....	15
Eksisterende huse.....	15
Nedrevne huse.....	15
Foto af huse	15
Brandtaksationer for ældre huse	15
Detaljer, brug øjnene.....	16
Link	16

netbladet og hjemmesiden,
ModelBane Piger, redigeres
af Merete Nærum-Pedersen.
merete_np@hotmail.com

Ved alle indlæg angives navn på
forfatteren.

Forslag til modulstandarder til spor 0.

Som det sikkert er jer bekendt, har DMJK et modulanlæg i spor 0. Oprindeligt blev der i 2000 lavet 4 moduler og for tiden arbejdes der på 2 hjørnemoduler (se tidligere numre af MBP). Samtidig er det planlagt at bygge de eksisterende moduler om til toskinnedrift.

Samtidig er nogle af klubbens medlemmer interessede i at lave deres egne moduler, som de kan få plads til hjemme i kælderen og som de også kan bruge sammen med klubbens øvrige moduler. For os 0-folk giver dette mulighed for at have et "lille anlæg" hjemme. Et større anlæg kræver meget plads, da mindste radius i kurverne er 2 m.

I denne anledning har en lille gruppe af klubbens medlemmer sat sig for at beskrive nogle standarder, man fremover vil benytte til klubbens moduler.

Da vi meget gerne vil køre sammen med de andre 0-klubber, regner vi med at kontakte dem, inden normerne for modulerne endelig fastlægges.

Projekt Modeljernbane

Danmarks industrielle udvikling 1847-2000
Teknisk Museums Venner

Danmarks Tekniske Museum (DTM) i Helsingør har tre venneforeninger, den ene er Teknisk Museums Venner (TMV). Denne venneforening er ved at påbegynde et stort modeljernbaneanlæg, som skal fortælle om Danmarks industrielle udvikling fra 1847, hvor den første jernbane kom til Danmark.

Ovenstående er første afsnit i venneforeningens folder om projektet. Her følger et uddrag af dens øvrige oplysninger:

For at kunne bygge dette store anlæg, skal der bruges en masse dygtige personer, som kan hjælpe med projektet. Især skal der bruges en del modelbyggere til at bygge huse og modeller, som ikke allerede findes. Er du derfor en rutineret modelbygger, som har lyst til at være med til opbygningen af anlægget, så hører vi gerne fra dig.

Det er TMV's håb, at modelbyggere fra hele landet vil deltage og man håber at kunne få lokale modelbyggere til at påtage sig nogle

af de opgaver, som TMV i fællesskab med DTM har udvalgt til anlægget (det er nu engang noget andet at sidde en halv snes km fra den bygning/det miljø man bygger, end at sidde i den anden ende af landet med en serie tegninger og måske foto skaffet fra forskellige arkiver m.m.)

Anlægget vil blive opbygget i 8 moduler á 250x170 cm og det første modul vil dække perioden fra 1847 til 1900. Herefter vil hvert modul dække 20 år, dvs. at næste modul går fra 1900 til 1920.

Anlægget vil blive bygget i skala 1:87 (H0), og der vil blive anvendt Märklin spor.

Eksempler fra hele landet.

Det er meningen at anlægget skal vise eksempler på industri i hele landet. Derfor har man også planer om kontakt til modelbyggere mange steder fra, det kan være medlemmer fra eksisterende modeljernbaneklubber, men det kan også være modelbyggere, som hidtil har bygget til deres eget anlæg eller personer, som har lyst til at begynde at bygge modeller. Tanken er, at man arbejdsgruppen på DTM tager stilling til, hvilke bygninger man ønsker modeller af (forslag modtages gerne) og derefter koordinerer byggeriet mellem interesserede lokale modelbyggere, der sender de færdige modeller til DTM.

Anlægget skal selvfølgelig indeholde meget andet end bygninger, modelbane og modeltog. Er du en god "træmand" (har erfaring med eller ideer om at lave modeltræer) hører vi også meget gerne fra dig. Der skal være mange træer på anlægget og de må meget gerne være forskellige, så der bliver variation, som i det rigtige landskab.

Hestevogne, biler, cykler og andre køretøjer fra hele perioden (1840-2000) har også interesse. Bygger du modelbiler, kan en ny udfordring til dig være at bygge gamle biler i 1:87, det tror jeg ikke der er så mange der gør.

Mennesker, hunde og andre dyr er noget pillearbejde i denne lille størrelse, så det er en fordel at en del af disse ting kan købes

færdige, men vores pengekasse har en bund, som hurtigt kan nås, hvis vi ikke tænker os om.

Lige meget hvad du gerne vil være med til at lave, så kontakt DTM inden du går i gang, så du er sikker på at det du laver har interesse for anlægget. Samtidig bør du aftale hvilke og hvor store udgifter du evt. får refunderet.

Du bør for øvrigt være opmærksom på at det er kopier af historiske ting vi har brug for og at vi gerne vil undgå "plastlook". Derfor bygger vi hovedsagelig af pap, men plast kan også anvendes, når det males eller behandles på anden vis.

Deltagelse i projektet:

Har du lyst til at deltage i dette spændende projekt, er du velkommen til at kontakte:

Teknisk Museums Venner
C/o Danmarks Tekniske Museum
Fabriksvej 25
3000 Helsingør
Tlf. 49222611
www.tekniskmuseum.dk

Ønsker du yderligere information om modeljernbaneprojektet, er du velkommen til at kontakte en af følgende personer:

Kjeld Corfitzen	45 86 37 86
Steen Lærke	20 42 00 69
Christian Hansen	48 48 08 25

I gang som modelbygger

I forbindelse med opbygningen af en modeljernbane på Teknisk Museum i Helsingør mødes en gruppe modelbyggere i et af museets lokaler for at bygge. Har du lyst til at se hvordan modellerne bliver til, er du velkommen. Det er ofte om lørdagen, men museets personale kan give nærmere oplysning om tidspunkt.

Har du fået blod på tanden, men mangler erfaringer, besvarer modelbyggerne gerne spørgsmål og hjælper dig så godt de kan. Du kan få råd og ideer om, hvor du får tegninger og materialer, om materialevalg, om værktøj og meget andet, bare spørg. Du risikerer at få flere forskellige svar, for vi er lige så forskellige, som alle andre mennesker, men det stør dig frit for, hvordan du vælger at gøre, vi bliver nok nysgerrige, men ikke sure, hvis du vælger en anden løsning end den vi foreslog.

Det forsøges at fremskaffe "klippeark med modelhuse" til de yngre gæster, så kan forældre/bedsteforældre få bedre tid til fordybelse i de større opgaver.

Er du "garvet modelbygger" håber vi at du vil videregive nogle af dine egne erfaringer til os andre, vi er ikke blevet for gamle til at lære nyt endnu.

At bygge husmodeller til museum

Det kommer vel næppe bag på nogen, at jeg er impliceret i bygningen af anlægget til Danmarks Tekniske Museum (se andet steds i bladet).

Indtil nu har jeg bygget modeller efter de tegninger jeg fandt i modeljernbanbladene eller tilfældigt stødt på i ældre bøger. Jeg har også bygget efter gamle foto, hvilket har givet problemer, da jeg så selv har måttet digte bagsiden af husene.

Bygningerne til DTM skal helst være historisk korrekte. Dette kræver tegninger, foto og beskrivelser af husene. Det er nyt for mig at skulle skaffe disse oplysninger. Jagten på kildematerialer er blevet en stor del af arbejdet med modellerne.

Gruppen fra DTM og TMV udvælger på en serie møder hvilke bygninger de ønsker på anlægget, derefter fordeles opgaverne.

Jeg vil forsøge at beskrive hvordan jeg har grebet en af disse opgaver an og hvor jeg har søgt materiale.

Det blev besluttet at lave en model af Valby's ældste station samt af Jürgensens Mekaniske Etablissement, Sortedamsdoseringen 37.

Da jeg bor på Østerbro, påtog jeg mig at finde ud af noget om sidstnævnte bygning og da jeg alligevel regnede med at skulle

besøge Københavnske arkiver, besluttede jeg mig til også at kigge efter Valby station.

DMJK oplyste at tegninger til Valby gamle station findes i Rothe's Arkiv på Rigsarkivet. Desværre var klubbens egen oversigt over dette arkiv pakket ned til flytning.

På Rigsarkivet fandt jeg i Rothe's Arkiv to titler på tegninger, der kunne indeholde oplysninger om Valby station. Disse tegninger blev bestilt fra Rigsarkivets fjernarkiv i Glostrup og var til rådighed på Rigsarkivet en uge senere.

*Rigsarkivet
Rigsdagsgården 9
1218 Kbh K.
(ved Christiansborg Slot)*

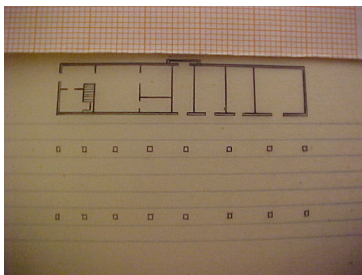
Efter at have skrevet sig ind, kan man her finde oversigter over det materiale, der kan hjemlånes fra bl.a. fjernarkivet i Glostrup.

Når man har fundet ud af, hvilke bøger, kort m.m. man er interesseret i at se nærmere på, udfylder man en bestillingsseddel, som afleveres ved skranken, hvor man også får oplyst hvornår materialet kan forventes at være til rådighed på Rigsarkivet.

Materialet ligger til gennemsyn på Rigsarkivet i 14 dage. Det kan ikke lånes med hjem, så man skal afsætte god tid, når man tager på arkivet.

Jernbane

Valby station

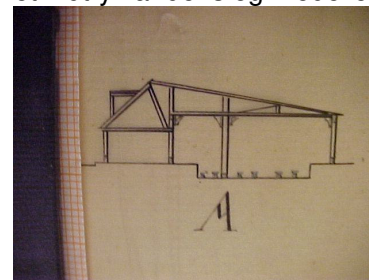

Stationen er en af de stationer, der lå langs den første jernbane fra København til Roskilde. Banen blev åbnet i 1847 og stationen er ca. fra dette tidspunkt.

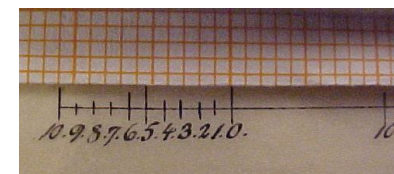
Kun en af de bestilte tegninger viste sig at indeholde nogle små skitser til Valby station. De var så små at en forstørret udgave bliver upræcis, men giver da et indtryk af hvordan

M.B.P. nr. 20 side 7

stationen forventedes at komme til at se ud og det var muligt at få et indtryk af dens og modellens størrelse.

Bemærk at der på alle disse billeder er lagt et stykke millimeterpapir ind over tegningen for senere at kunne beregne målene.

På det sidste billede ses målelinien fra tegningen.

Målene er angivet i alen, så der skal regnes om til meter og derefter til 1:87, som modellen skal bygges i.

De billeder af Valby station du ser her, er i nogenlunde samme størrelse, som den tegning de er fotograferet fra.

Industri

Typisk småindustri/håndværk i boligområde

C.P.Jürgensens Mekaniske Etablissement.

Hvorfor netop denne bygning er valgt ved jeg ikke (jeg har ikke været med til alle møder).

Citat fra "En kort oversigt over de vigtigste optiske, fysiske og mekaniske instrumentmagervirksomheder i København":

C.P.Jürgensens Mekaniske Etablissement. Hed til omkr. 1884 Professor E. Jüngers Mekaniske Etablissement. Havde værksted i en villa ved Sortedamsdøsseringen nr. 37, hvor der i den høje lyse kælder var udmærkede værkstedslokaler, hvor hver enkelt drejebænk stod på egne fundamenter støbt i jorden for at undgå rystelser, ligesom etablisementets udmærkede delemaskine...der var også smede- og snedkerværksted.

Efter en spadseretur langs Sortedamssøen konstaterede jeg at denne bygning måtte være revet ned, da der på stedet fandtes et nyere plejehjem.

M.B.P. nr. 20 side 8

Et besøg i Østerbro lokalarkiv sendte mig videre til Rådhusbiblioteket, da Sortedamsdossieringen ikke hører til Østerbro, men til Nørrebro.

Rådhusbiblioteket ligger på Københavns Rådhus, oppe på 2. sal for enden af Søjlegangen.

En venlig bibliotekar fandt i Vejviseren 1884 Jürgensen Prof. Jünger's Prof. mek Etabl Elektriske Lys kompagni.

Andet steds fandt hun en artikel om C.P.Jürgensen og firmaets/husets historie.

I Poul Strømstad: Søerne, findes beskrivelse af alle grunde omkring søerne.

Sortedamsdossieringen 37 har tidligere været Blejdam 6-7.

Professor Jünger's Mekaniske Etablissement har ligger ved Lille Ryegade (privat indkørsel?) med have ned mod søen. På side 179 findes et foto af huset set fra havesiden.

Stadsarkivet for København ligger på Københavns Rådhus i stueetagen (ved opgang til bryllupssalen).

Ligesom på rigsarkiver starter man her med at skrive sig ind i bogen.

Arkivet har tegninger og forsikringspapirer fra kønebhavnske ejendomme, der er nedrevet.

Ejendommens matrikelnummer slås op.

Sortedamsdossieringen 37 har haft matrikelnummer 232 udenbys klædebo.

Efter udfyldning af bestillingseddelen får man udleveret en serie mapper med tegninger og beskrivelser. Det er originale papirer, som selvfølgelig skal behandles forsigtigt (de kan være mere end 100 år gamle og skrøbelige).

Jeg fik 5 mapper og lidt senere en forsikringsmappe.

Her fandt jeg adskillige tegninger til forandringer på ejendommen og til sidst også den oprindelige tegning fra 1871.

Grundplan over alle etager samt facaden mod havesiden samt nogle omrids af skure blev det endelige resultat, som jeg fik fotokopier af. De øvrige ydermure har jeg ikke tegning til, men grundplanerne viser vinduespladseringen, så jeg tror der er nok. Vigtigt er for øvrigt at målelinien er med på den ene af tegningerne. Uden den ved man intet om dimensionerne af huset.

*Københavns Bymuseum
Vesterbrogade*

I Museumsgaden langs bymuseet ligger arkivet, hvor der er mulighed for at finde foto fra København. Jeg savner billeder af Valby gamle station og et par fra Jünger's M.E. ville ikke være dårligt, men det blev ikke på Bymuseet jeg fandt dem.

Valby station lå i Frederiksberg kommune, så der er en chance for at finde noget om den og evt. tegninger på Frederiksberg Stadsarkiv på Frederiksberg Rådhus.

Jüngers Mekaniske Etablissement

De tegninger til Sortedamsdoseringen 37 jeg fik kopier af på Stadsarkivet er så gamle, at målene er i alen. Dette gav ekstra arbejde med at finde ud af målestoksforholdet og derefter omregningsfaktoren fra tegningen til 1:87.

Efter opmåling (husk altid at måle fra samme hushjørne hver gang der måles langs en husside) blev målene omregnet ved hjælp af en lommeregner og husets sider med vinduer og døre tegnet op på pap.

Huset var bygget i gule mursten, så jeg måtte lave murstenspapir i en passende farve og stenstørrelse. Buerne overvinduerne blev tegnet særskilt med en buet række sten for oven.

Ellers blev huset i store træk bygget som jeg plejer at bygge huse, bort set fra at havetrappen, der er buet på 2 led. For at afstive trappen og holde den på plads i forhold til huset, blev det hele bygget med et stykke karton som bund. Det overskydende karton bliver skåret væk, når bygningen er helt færdig.

Tegningerne til den flotte havetrappe blev kopieret på en kopimaskine, hvorefter de to bærende bjælker under trappen kunne udskæres i kraftigt pap. De er buede for neden og tilpasset trappetrinnene for oven. Efter udskæring blev papstrimlerne buet efter grundtegningen af trappen og limet på underlaget. Der blev samtidig forsynet med et par afstandsstykker mellem dem.

De små ting ved åen

Bålsted

På hjørnemodulet med åen og hytterne laves en bålplads, hvor lystfiskerne kan tilberede deres fangst.

Bålpladsen dækkes først med et lag jord af fint brunt savsmuld eller fint grus.

Derpå lægges evt. nogle fliser (lavet af pap, der er malet cementgråt) og som afgrænsning af

bålstedet en krans af små sten. Nederst i selve bålet lægges noget findelt trækul fra brugte tændstikker og nogle sodede stumper af små naturgrene.

Inden gløderne males, kan man lave et hul gennem underlaget til et par ledninger og anbringe en rød, orange eller gul lusdiode mellem trækullene (gerne en blinkende diode). Lusdioden dækkes delvis af trækul og smågrene, så den ikke ses for tydeligt, når den er slukket. Gløder males med rød-orange-gul maling. Pas på at det ikke bliver for dominerende. Over gløderne lægges lidt mere trækul og smågrene.

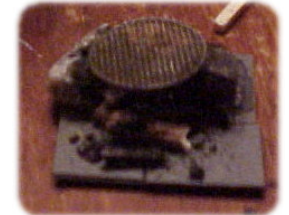

Af 3 stykker tynd metaltråd laves en trefod med en krog for oven. Trefoden males metalgrå og sort (sodet/brændt).

Af Fimo kan man også lave en lille kedel eller gryde, med hank af tynd metaltråd. Kedel og gryde males metalgrå med sort (sodet) bund.

Det lille runde net på billedet stammer fra en vandhanetud. Nettet lægges på et par sten, så det ligger lidt over bålet og på nettet anbringes et par fisk til stegning.

Fiskene laves, som fiskene i åen af fimoler, der hærdes i ovnen og males. En ildrager og en stegegaffel og en kniv (gerne stor) laves af metaltråd og males.

En af fiskene lægges på risten, de øvrige lægges i græsset ved siden af bålet. Bemærk at den rensede fisk er åbnet, så den hurtigere bliver stegt.

I stedet for risten med fisken kan trefoden anbringes hen over bålet og kedlen/gryden hænges op i krogen. Ildrageren anbringes delvis inde i gløderne, kniv og gaffel ved siden af bålet.

Figurer

Ved bålet anbringes en knælende figur med en ildrager, en vifte eller en gaffel i hånden.

De tre viste figurer kan tilpasses til bålpladsen. Ham til venstre steger snobrød på en pind, Den midterste sidder tålmodigt og venter på at få mad og den knælende mand er ved at rode i gløderne for at få mere gang i bålet (han bør forsynes med en pind på

samme måde som ham til venstre.

Rundt om bålet lægges sten eller træstubbe til at sidde på. På nogle af disse anbringes siddende figurer, gerne med tallerkener hvilene på knæene og bestik i hænderne.

Stående eller siddende lystfiskere med fiskestænger placeres i eller ved åen. Også her kan den venstre figur bruges og ham i midten kan forsynes med en fiskestang (se nedenfor).

Brændestabel

Et stykke fra bålet, gerne under tagudhænget på en af bygningerne laves en brændestabel af tynde naturgrene stablet oven på hinanden. Ved siden af stilles en huggeblok, et stykke tykkere gren, skåret pænt over i passende længde og stillet på højkant. Økse, sav og savbuk kan laves af tynde lister og lidt sølvgrå karton.

Fiskestænger m.m.

Fiskestænger laves af tynd metaltråd fortygget med loddetin som håndtag og et fiskehjul af en lille perle med håndtag af tynd tråd.

En kasse til fiskegrej laves af Fimo.

Hjemmesiden

En af de sidste dage i marts passerede tælleren på ModelBane Pigers hjemmeside 20.000 besøg siden hjemmesiden blev oprettet 5/10 2001.

De foregående dage var ca. 20% af besøgende fra norske og i en periode i vinter var ca. 25 % af besøgene fra USA.

Det forlyder også, at hjemmesiden har været omtalt i Søndagsavisen i marts måned. Da vi ikke får Søndagsavisen, ved jeg ikke præcist hvornår eller i hvilken anledning/sammenhæng. Jeg har dog bemærket i statistikken for siden, at der har været usædvanlig mange besøg på en enkelt dag midt i marts måned. For øvrigt ligger besøgstaller (ifølge b-ones statistik for siden) over 100 besøg pr dag i den del af 2006, der er gået og antallet af tilmeldinger til mail- og interesselisterne stiger også lige så stille (se også andet sted i bladet).

Samtidig med at dette nummer af Modelbane Piger lægges på nettet, kommer der også en indholdsfortegnelse for MBP nr. 11 til og med nr. 20.

Interesselisten

Der blev udsendt en ny udgave af interesselisten omkring nytår. Der er nu 27 med på listen, men desværre kom nogle af mailene med listen kommet retur. Hvis du ikke har fået interesselisten og gerne vil have den, kan det skyldes, at du ikke har meldt dig (mest sandsynligt) eller at jeg har skrevet en forkert mailadresse. I så fald bedes du sende et udfyldt skema (fra hjemmesiden) eller en mail med din rigtige mailadresse.

Når jeg har den rigtige adresse, vil du, ligesom de andre medlemmer af interesse- og maillisten modtage en mail, når der kommer et nyt nummer af ModelBane Piger på nettet.

Byggetegninger til huse m.m. fra arkiver

Eksisterende huse

Tegninger til eksisterende bygninger kan skaffes fra Byggeri & Bolig, Byggesagsafdelingen hos kommunen.

[Byggeri & Bolig](#), Byggesagsafdelingen på Ottiliavej 1 og 3, 2500 Valby.

Nedrevne huse

Tegninger til nedrevne huse kan skaffes fra det lokale Stadsarkiv, som ofte vil være at finde på rådhuset.

[Københavns Stadsarkivet](#), stueetagen på Københavns Rådhus, 1599 Kbh. V. (Benyt lejligheden til at se på bygningens mange detaljer).

Kort- og tegningssamlingen, Artillerivej 126, 3.tv, 2300 Kbh. S.
[Frederiksberg Stadsarkiv](#) og historie, Frederiksberg Rådhus, Frederiksberg.

Foto af huse

Foto af huse kan måske findes på det lokale bibliotek, Rådhusbiblioteket, lokalhistorisk arkiv eller i Bymuseets billedarkiv.

Brandtaksationer for ældre huse

De gamle brandtaksationer, der kan findes på Stads- eller Landsarkivet, indeholder beskrivelser af ejendommene. De er ofte skrevet med gotisk skrift (håndskrevne) og kan være vanskelige at læse for den uøvede.

Detaljer, brug øjnene

Hvis man ønsker detaljer på sine modeller, er det vigtigt at man bruger sine øjne (og evt et kamera) når man ser en bygning (1:1) i stil med den man ønsker at bygge.

Foto kan selvfølgelig også bruges, men de viser kun detaljen i 2 dimensioner.

På hjemmesiden "[Oddens huse](#)" kan man se mange detaljer fra de gamle huse fra Fanø.

Link

DMJK <http://www.dmjk.dk>
Teknisk Museum www.tekniskmuseum.dk
Byggeri & Bolig, Byggesagsafdelingen på Ottiliavej 1 og 3, 2500 Valby. <http://www.bb.kk>
Københavns Stadsarkivet, Københavns Rådhus, stuen, 1599 Kbh V <http://www.ksa.kk>
Frederiksberg Stadsarkiv, Frederiksberg Rådhus <http://frederiksberg.dk/stadsarkiv.aspx>
Oddens huse på Fanø http://www.fanoe.dk/lokalplaner/vejledning33_33-1/front2.html

ModelBane Piger

har en hjemmeside med adressen:

http://modelbane_piger.dk

e-mail: ModelBane_Piger@hotmail.com

Web-masters e-mail: merete_np@hotmail.com

